

TARTU ÜLIKOOL
haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

Eduko

Europea Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Eesti kooli suutlikkusest muutusteks

Anita Kärner

Ühiskonna ootused ja kooli muutused.

Tuupimiskoolilt kaasava ja elava õpetamiseni

9. detsember 2011, Dorpati konverentsikeskus

Milleks muuta?
Mida muuta?
Kes muudab?
Kuidas muudab?
Kui kiiresti muuta?

Eesti kooli suutlikkusest muutusteks.

- Anita Kärner

Üldistatult võib organisatsioonis eristada muutumist neljal tasandil:

- toote muutmine,
- tehnoloogia muutmine,
- inimeste muutumine,
- kultuuri muutumine (Daft & Marcic 2009: 289, 298).

Kooli puhul saab eristada sarnaseid muutuste tasandeid, näit Fullani (2006: 28) käsitluses:

- uue materjali kasutamine,
- uus õpetuse käsitlus,
- uskumuste muutmine.

Kas piisab ühest „agendist“, et muutus toimuks?

Näiteks,

„noore õpetaja tulek kooli toob kaasa uued tuuled“

- TALISE uuring (Van Damme, OECD 2009): noorte ja kogunud õpetajate uskumused seoses õppeprotsessi organiseerimisega väga lähedased.
- Õpetajakoolituse üliõpilastel sageli juba väljakujunenud arusaamad (nn omateooriad) õpetaja eeldustest ja rollist (Sugrue 1997) jt.

Lühiuuring nelja Lõuna-Eesti maakonna koolide baasil

Anita Kärner, Marju Lauristin (teaduskonsultant),
Ülar Loolaid, Indrek Kärner

- kuidas käsitlevad maakoolid innovatsiooni,
- missugused on seda soodustavad ja takistavad tegurid
- kirjeldada süsteemselt innovatsioonijuhtumeid vähemalt kahest maapiirkonna koolist.

Gümnaasium koos põhikooliga

Kooliuuenduse võti

- riiklikus õppekavas antud vabaduste ja valikute maksimaalne ärakasutamine;
- loova õhkkonna loomine ja seda soodustavate uute õpetajate sihipärane otsimine;
- kooli füüsilise keskkonna kujundamisel õppekeskkonna vajaduste maksimaalne arvestamine;
- ühise mõttemaailma ja väärtushinnangute kujundamine kogu kooli kollektiivis, mis on suunatud enesekontrollile ja oma tegevuste teadlikule mõtestamisele, et vähendada välise kontrolli vajadust.

- 1999 alustati üleminekut e-koolile. Koolisisene infosüsteem, aruanded arvutis.

„Kõige suuremad muudatused tulevad siis, kui oleme toonud sisse uue inimese. Olijaid saab veidi kallutada, kuid täiesti muuta ei saa. Pigem on vaja pühendada aega et päris õige inimene leida.“

- Majandusõpet andma kutsuti inimene Hansapangast.
- Saksa keele õpetaja saadi Saksamaalt.
- Autoõpetust annab kaugsõidujuhina töötanud inimene.

- Eksamiained koolis kohustuslikus miinimummahus ja valikained suurema mahuga.
- Poiste paremaks kaasamiseks on palju tehnikaga seonduvat püütud kooli juurde tuua.
- Tehnoloogiaõpe toimub tunniplaaniväliselt laupäeviti. Direktor käib tehnikahuvilistega mööda firmasid ja messe asjadega tutvumas. Tehnikaringi käsutuses kaasaegseid töövahendeid (nt keevituseadmed jmt).
- Tehnikaga seonduv on kulukas. Lisafinants saadud projektidest.

TARTU ÜLIKOOL
haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

- Eesti kooli suutlikkusest muutusteks.
Anita Kärner

- „Maja projekteerimise koostöös oli teada, mida tahame saada. Tahtsime kaotada ära korrapidaja õpetajad. Kord tuleb õpilase seest ja mitte väljast.“
- Võimla koolimaja sees. Vaheetunni ajal saavad õpilased ennast võimlas välja elada. Uksed on kõik vaheetunnid avatud.
- Gümnaasiumi ruumid projekteeriti nii, et kõikjal on klaasaknad. Kes märkab, et midagi sobimatut käsil - sekkuvad.
- Füüsilise keskkonna funktsionaalsus on hoopis teine. Mõte oli enne, siis projekteerijaga otsiti lahendusi ja nüüd juba 5 aastat toimib. Selgitustöö hakkas pihta paar aastat enne uue hoone valmimist. Õpilased tulid kaasa.

Lasteaed-põhikool

Kooli pideva uuenemise võtmeks on

- sisuline ja sügavutiminev riikliku õppekava võimaluste rakendamine kooli õppekava kujundamisel;
- õppekavaarenduse, õppekeskkonna kujundamise, huvitegevuse, projektiviisiliste tegevuste sidustatud teostamine;
- meeskonnatöö ja –koolituse sihipärane rakendamine õppekava kujundamise ja elluviimist toetava tegevusena;
- tegevusliinide süsteemne kavandamine ja elluviimine, lõpuni tegemine;
- riiklike regulatsioonide sisuline (mitte formaalne) käsitlemine õppekeskkonna kujundamisel.

TARTU ÜLIKOOL

haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

- Kooli õppekavas läbivate teemade käsitlemine on omanäoline – üks teema aasta jooksul, millele keskendutakse.

Teemade kavandamine toimub õpetajatel ühiselt ja kaasatud on ka õpilased.

Järgneva õppeaasta läbiva teema komisjon moodustatakse aprillis. Komisjoni kuuluvad lasteaiaõpetaja, valdkonnaõpetaja, algklasside õpetaja, õppealajuhataja, huvijuht, koolijuht, õpilaste esindaja. Augustiks on teemakäsitlemine kavandatud.

- Läbivate teemadega sidustatakse koolis ka projektiviisilised algatused.

- Lasteaed on kaasatud põhikooli tegevustesse

Karjääriõpet viiakse läbi ka lasteaialastele, neile tutvustatakse erinevaid elukutseid, valla ettevõtteid ja asutusi: vaibatehas, vorstitööstus, ajalehe toimetus, päästeüksus, vallavalitsus, spordikeskus, kirik (muusikaõpetuse raames), kohvik, veski, spa.

- Lasteaiaas käsitletakse samu läbivaid teemasid, mis põhikoolis.

TARTU ÜLIKOOL

haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

- Koolijuhi hinnangul on uue riikliku õppekava rakendamine kooli tasandil kergem varasematest, sest on suur kogemus ja uuendusi käsitletakse pigem võimaluse kui kohustusena.
- „Uus õppekava ei ole selline, mis pööraks tehtud asju pea peale. Kooli oma võimalused, mänguruum suurenevad. Kõik koolid ei pruugi olla valmis võimalusi ära kasutama.“
- Kooli uuenduse – värskena hoidmise – komponendid on inimesed, loovus, meeskonnatöö, kaasamõtlemine.“

TARTU ÜLIKOOL
haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

- Eesti kooli suutlikkusest muutusteks.
Anita Kärner

Etniline piirkond

Kõikides koolides toimub majandusõpe ja omakultuuri õpe.

Kummalgi valdkonnal on koordinaator üle piirkonna ja igal koolil koordinaatorid.

- Majandusõpe sai alguse õpilasfirmade tegemisest, keskkoolist on tänaseks laienenud ka põhikoolidesse. Tegevused ulatuvad praegu lasteaedadest täiskasvanuõppeni.
- Majandusõppe ja omakultuuri õppe korralduse oluline komponent on igakuised koolide esindajate kokkusaamised.
- Kohtumiste korraldajad vahelduvad. Kõik saavad teada kõigist; ennast vastuvõtjana heast küljest näidata motiveerib.

TARTU ÜLIKOOL

haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

Paralleelselt pärimuskultuuri ja majandusõppe rakendamisega on tekkinud huvitavaid põimumisi. Õpilasfirmad peavad pakkuma tooteid, mis oleks hästi turustatavad. Eristuda aga aitab väga hästi omakultuur. Valdkondade vaheline integratsioon loob lisaväärtuse.

Septembris 2011 korraldati piirkonna haridusfoorum, millel sõnastati ühised väärtused:

- Tähelepanu igale lapsele
- Praktilised oskused
- Sõbralik koolikeskkond
- Tugev koostöö
- Tugev põhikool
- Loovus

TARTU ÜLIKOOL

haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

Haridustemaatika käsitlemine piirkonna Valdade Liidu ja teiste institutsioonide tasandil ei ole lahus teistest piirkonna olulistest valdkondadest.

Eesmärgiks on olnud väiksemate alapiirkondade suletusest, üksteisest mitteteadmisesest, arengut pärssivatest hoiakutest jne vabaneda suhtlemise ja koostöö kaudu.

● Eesti kooli suutlikkusest muutusteks.
Anita Kärner

Uuenemist (maa) koolis soodustavad

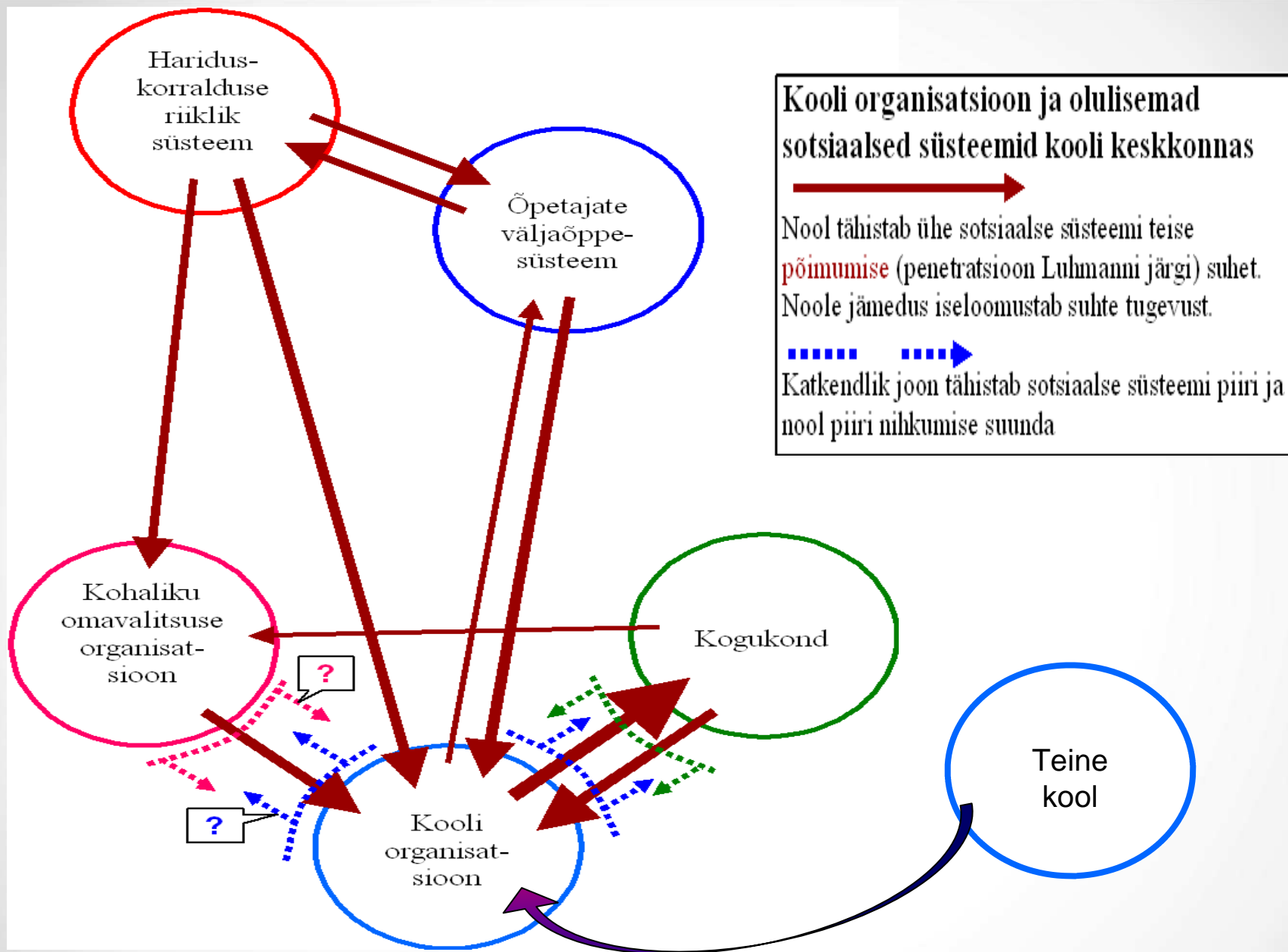
- Vahendite hankimine projektide kaudu;
- Kooli õpi- ja tegevuskeskkonna avardamine väljapoole kooli füüsilist keskkonda; huvitegevuse integreerimine;
- Kooli juhtkonna poolne motiveerimine: luua meeskonnatöö eeldused, tuua täiendav vajalik teave (ise vahendada, koolitus korraldada);
- Väljastpoolt kooli asjatundjate kaasamine õppetöösse, sh lapsevanemate kaasamine;
- Mitme kooli ühiselt tegutsemine (ühised valikained, tegevuste kooskõlastamine, vastastikused külaskäigud jms);

TARTU ÜLIKOOL

haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

- Õpetajate ja juhtkonna vastastikune toetamine, õpilaste kaasamine otsustusprotsessi;
- Tegevuste aktiveerimine lastevanemate suunal, sh ühisüritused ja koolitused lastevanematele;
- Noorte ettevõtlike inimeste (lastega pered) valda elamatulek (vastastikusel mõjul hea kool ja kooli muutumine);
- tekkivate võimaluste (projektid, koolitused jne) kasutamine, millega kaasneb suurem loovus, üks võimalus rakendada mitmel eesmärgil;
- Kohaliku omavalitsuse toetus koolile.

- *Ime läbi ei sünni koolimaastikul midagi. Vajalik on sihipärane ja süsteemne töö. Koostöö.*
- *Muutumine on tänases Eesti koolis, eriti väikeses maakoolis, paratamatus.*
- *Imetlusväärne on see, et paljud koolid suudavad välistest teguritest mõjutatud muutumisvajaduse rakendada loovalt ja uuenduslikult.*
- *Koolielu ja ka muutuste võtmeisik on kahtlemata õpetaja. Tema motiveeritud osatäitmiseta muutused ei rakendu.*
- *Olulisteks Muutuste Agentideks aga on koolijuhid. Neist oleneb, kas muutustega minnakse kaasa, kas seda tehakse formaalselt või sisuliselt.*

TARTU ÜLIKOOL
haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus

Täna!

- Eesti kooli suutlikkusest muutusteks.
- Anita Kärner